

Nr 234

Av herr **Svensson** i Kungälv och fru **Johansson**, om ökat anslag till Svenska skyddsförbundet.

De frivilliga skyddsföreningarna, som numera (sedan 1925) är anslutna till Svenska skyddsförbundet, ägnade sig tidigare företrädesvis åt ekonomisk understödsverksamhet, arbetsanskaffning och liknande hjälparbete bland frigivna fångar och jämförliga grupper. Under det kriminalpolitiska reformarbetet utvidgades föreningarnas verksamhet till att omfatta även personundersökning i brottmål samt övervakning av villkorligt dömda och tillsyn av villkorligt frigivna eller utskrivna. Vid utförandet av personundersökning och övervakning — som till en början skedde på frivillig väg — utförde skyddsvärnet i Stockholm ett betydelsefullt pionjärbete.

När den statliga skyddskonsulentorganisationen inrättades i samband med den villkorliga domens och den villkorliga frigivningens utbyggnad på 1940-talet ålades skyddskonsulenterna och skyddsassistenterna i sin instruktion att samarbeta med skyddsföreningarna och stödja deras verksamhet. I avvaktan på vidare erfarenhet lämnades öppet huru vissa arbetsuppgifter, främst verkställandet av personundersökningar samt utövandet av övervaknings- och tillsynsuppdrag, skulle fördelas. Konsulentorganisationens personalstyrka har varken vid organisationens tillkomst eller vid dess successiva utbyggnad beräknats så, att befattningshavarna kan åtaga sig sådana uppdrag annat än undantagsvis. I den mån uppdragen bör utföras av fackutbildade skyddsfunktionärer måste man således i regel anlita skyddsföreningarnas tjänstemän. I Stockholm, Göteborg och Malmö verkställs flertalet personundersökningar genom skyddsvärnens försorg. Till skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg överlämnas därjämte en betydande del av övervaknings- och tillsynsuppdragen. I både personundersöknings- och övervakningsarbetet anlitar föreningarna för uppdragens utförande jämte heltidsanställda befattningshavare även ett antal av dem rekryterade enskilda personer, vilka får begagna sig av föreningarnas administrativa resurser och i mån av behov får råd och vägledning. Under år 1956 ombesörjde Skyddsvärnet i Stockholm 701 personundersökningar, och vid årets slut stod 779 personer under övervakning eller tillsyn hos föreningen. För göteborgsföreningen är motsvarande siffror något högre. Personundersökningar samt övervaknings- och tillsynsarbete förekommer även, men i mindre omfattning, vid enstaka skyddsföreningar ute i landet, t. ex. föreningarna Uppsala samhjälp, Västmanlands samhjälp och Skydds-

värnet i Falun, men flertalet föreningar har i huvudsak begränsat sin verksamhet till att avse ekonomiskt hjälparbete samt därmed förenat utrednings- och kuratorsarbete bland frigivna fångar m. fl. Hjälparbete av sistnämnda slag förekommer även vid de större skyddsföreningarna, i första hand beträffande tillsynsklientelet men därutöver även beträffande frigivna från korta frihetsstraff och personer för vilka lång tid förflutit efter straffdomen. I särskilt stor utsträckning synes detta vara fallet vid Skyddsvärnet i Stockholm, där hjälparbetet även utsträcker till de dömdas familjer och där understödsverksamheten är så omfattande, att de årliga utbetalningarna av understöd under de senaste åren överstigit 100 000 kronor; till väsentlig del har detta möjliggjorts genom gåvor från enskilda.

Av det sagda framgår, att myndigheterna ställer stora krav på insatser från skyddsföreningarnas sida i kriminalvårdens skyddsarbete. I synnerhet gäller detta skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg, vilkas verksamhet till väsentlig del avser sådana arbetsuppgifter (personundersökning, övervakning och tillsyn) som enligt lag ovillkorligen måste fullgöras. Någon möjlighet att minska verksamhetens omfattning synes ej föreligga. För Stockholms del kan man tvärtom förutse en ytterligare ökning av antalet personundersökningar, varjämte skyddskonsulenten i Stockholms distrikt för äldre begärt att Skyddsvärnet skall utvidga sin andel i tillsynsarbetet beträffande villkorligt frigivna m. fl. Över huvud taget blir eftervårdsarbetet alltmera krävande på grund av fångantalets stegring med därav följande ökning av antalet frigivna. I samband härmed ökar antalet framställningar om ekonomiskt understöd. Särskilda svårigheter vållas av den tilltagande bostadslösheten bland frigivna liksom av det stigande antalet fall med alkoholsvårigheter.

Varken i Stockholm eller i Göteborg kan den i 1957 års statsverksproposition föreslagna utvidgningen av skyddskonsulentorganisationen (en eller två nya befattningshavare i Stockholm, ingen i Göteborg) väntas medföra någon minskning av Skyddsvärnets arbetsuppgifter. Vid planläggningen av de olika etapperna i konsulentorganisationens utbyggnad har man för övrigt vid bedömande av personalbehovet räknat med att skyddsvärnens medverkan i skyddsarbetet medförde lättnader i konsulenternas och assistenternas arbetsbörda.

För att kunna fullgöra sina viktiga och krävande arbetsuppgifter måste skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg ha tillgång till väl kvalificerade befattningshavare. Av rekryteringsskäl är det nödvändigt att avlöna dessa efter samma grunder som tjänstemän i kriminalvården och socialvården med likartade göromål. Vid vardera föreningen finnes en föreståndare jämte ett tiotal assistenter och biträdespersonal. Kostnaderna för löner och administration stiger därför till relativt betydande belopp. Löneförskjutningarna och prisstegringarna under de senaste åren har medfört stora utgiftsstegringar.

På inkomstsidan skall, eftersom inflytande gåvomedel bör användas till understöd, utgifterna till löner och administration täckas av dels statsbidrag från anslaget till Svenska skyddsförbundet, dels vissa kommunala bidrag, dels befattningshavarnas arvoden för personundersökningar samt övervaknings- och tillsynsuppdrag. På grund av automatiska utgiftsstegringar har det under de senaste åren uppkommit betydande underskott vid såväl Skyddsvärnet i Stockholm som vid Skyddsvärnet i Göteborg. Då underskotten endast delvis blivit täckta genom tillskott av allmänna medel har föreningarna måst tillgripa olika nödfallsutvägar, såsom upplåning på kort sikt, för att nödortfött klara sin situation. För Skyddsvärnet i Stockholm förelåg vid 1955 års utgång ett reellt underskott av ca 23 000 kronor, vartill kom att föreningen tvingats att jämfört med föregående år nedbringa beloppet av utbetalda understöd med omkring 10 000 kronor. En ytterligare ökning av underskottet med ungefär samma belopp synes ha inträtt under 1956. Läget synes ha varit likartat i Göteborg.

Mot denna bakgrund är det i viss mån anmärkningsvärt att det till Svenska skyddsförbundet utgående anslaget, som redan i början av 1940-talet utgjorde 100 000 kronor, sedan dess har höjts med endast ett sammanlagt belopp av 85 000 kronor. De till skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg utgående statsbidragen utgör för innevarande budgetår 75 000 respektive 48 500 kronor. Återstoden av Skyddsförbundets anslag är i huvudsak uppdelat på olika statsbidrag till ett tjugotal skyddsföreningar.

En viktig anledning till att icke någon mera väsentlig ökning av medelsanvisningen kommit till stånd — trots det sänkta penningvärdet och de ökade anspråken på skyddsvärnens verksamhet — torde vara att det framtida förhållandet mellan skyddsföreningarna och skyddskonsulentorganisationen icke blivit slutligt utrett. Sedan framställning om snabb utredning gjorts av bl. a. Skyddsvärnet i Stockholm uppdrogs i början av 1955 åt särskild utredningsman att verkställa utredning om skyddsföreningarnas arbetsuppgifter och finansiering, varvid i direktiven förutsattes att skyddsvärnsföreningarna fortfarande skulle bestå. Utredningsuppgiften har sedermera utan ändring av direktiven övertagits av 1956 års eftervårdsutredning.

Sedan Svenska skyddsförbundet i skrivelse den 30 juli 1956 hemställt att fångvårdsstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1957/1958 måtte upptaga en ökning av det till förbundet utgående anslaget från 185 000 kronor med 100 000 kronor eller till 285 000 kronor — varvid förbundet upplyst att av den begärda anslagshöjningen ett belopp av 65 000 kronor avsågs för Skyddsvärnet i Stockholm och ett belopp av 26 500 kronor för Skyddsvärnet i Göteborg samt förklarar sig anse att dessa anslagshöjningar var motiverade med hänsyn till beloppens storlek — väckte fångvårdsstyrelsen förslag i enlighet med vad Skyddsförbundet förordnat, varvid styrelsen framhöll att skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg icke

hade några medelsreserver att falla tillbaka på samt återopade det ändrade läge som uppkommit till följd av det ökade fångantalet med därav följande ökning av antalet frigivna. Fångvårdsstyrelsens förslag tillstyrktes av 1956 års eftervårdsutredning, som ansåg att ett bifall till detsamma icke skulle föregripa resultatet av utredningens arbete.

I 1957 års statsverksproposition (II HT s. 131 f.) anförde departementschefen, att det med hänsyn till de ökade anspråk som ställdes på skyddsföreningarna, bland annat genom det ökade antalet frigivna från fångvårdsanstalterna och även på grund av stigande prisnivå, vore nödvändigt att uppräknat anslaget men att, då utredning pågick på detta område, han dock icke ansåg sig kunna tillstyrka den av fångvårdsstyrelsen begärda ökningen och ansåg den böra begränsas till 70 000 kronor.

Redan den nedskärning med 30 % av den begärda anslagsökningen som följde av detta yttrande skulle allvarligt äventyra möjligheterna att ekonomiskt bringa skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg det bistånd varav de är i trängande behov. Härtill kommer emellertid att den åsyftade nedskärningen av anslaget synes gå ännu längre. Under samma punkt har departementschefen nämligen tagit ställning till ett av 1956 års eftervårdsutredning väckt förslag om anvisande av ett särskilt förslagsanslag av 22 200 kronor såsom bidrag till verksamheten vid ett inackorderingshem varom preliminärt avtal slutits med Skyddsvärnet i Göteborg. Beträffande detta förslag, som tillstyrkts även av statskontoret, yttrade departementschefen att han i avvaktan på ytterligare utredning icke ville tillstyrka att ett särskilt förslagsanslag uppfördes för ändamålet men ansåg att medel borde ställas till förfogande för en viss försöksverksamhet på detta område under budgetåret 1957/1958 samt att vid fördelning av det från begärda 100 000 kronor till 70 000 kronor nedsatta anslaget till Svenska skyddsförbundet torde på förslag av fångvårdsstyrelsen få meddelas de föreskrifter som erfordrades för att sådan försöksverksamhet skulle komma till stånd.

Med stöd av det anförda hemställs,

att riksdagen måtte för budgetåret 1957/1958, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, höja anslaget till *Bidrag till Svenska skyddsförbundet* med 30 000 kronor; samt

att riksdagen måtte i form av ett särskilt anslag, om det finnes lämpligt ett reservationsanslag, anvisa ett belopp av 22 200 kronor såsom bidrag till verksamheten vid ovannämnda inackorderingshem.

Stockholm den 24 januari 1957

Evert Svensson

Lisa Johansson

i Kungälv